

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	2
2. Gençlik tanımı.....	3
3. Gençlik hakları ve yerel gençlik politikası.....	4
4. Gençlik katılımı.....	5
5. Toplumsal cinsiyet, genç kadınlar ve genç LGBTİ+'lar.....	7
6. Genç istihdamı.....	8
7. Beceri geliştirme ve kültür sanat.....	9
8. Barınma.....	10
9. Sağlık ve psikososyal destek.....	12
10. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet.....	13
11. Sonuç ve değerlendirme.....	15

1. Giriş

Türkiye İşçi Partisi “Ranta, Talana ve Yoksulluğa Karşı Halkçı, Kamucu, Sosyalist Belediyecilik” başlıklı 2024 Yerel Seçimleri’ne ilişkin bildirgesini yayımladı. 44 sayfa ve üç ana bölümden oluşan bildirmede toplam 51 “genç”, 13 “öğrenci” kelimesi yer alıyor.

Bu bağlamda, TİP bildirgesinde yapısal sorunlara katılımcı ve kapsayıcı bir şekilde yaklaşmıştır. Bunun yanı sıra, bildirmede yer alan katılımcı ve kapsayıcı mekanizmalara, bu incelemenin odağında, farklı gençlik gruplarının anlamlı katılımını garanti altına alacak müdahaleler gerekmektedir. Bu ana argümanı detaylandırmak üzere inceleme 9 ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; i) gençlik tanımı, ii) gençlik hakları ve yerel gençlik politikası, iii) gençlik katılımı, iv) toplumsal cinsiyet ve genç kadınlar, v) genç istihdamı, vi) beceri geliştirme ve kültür-sanat, vii) barınma, viii) sağlık ve psikososyal destek ve son olarak da ix) çevresel sürdürülebilirlik ve adalet şeklindedir.

2. Gençlik tanımı

Gençlik politikalarının değerlendirilme ve tasarlanma süreçleri, elzem olarak bir gençlik tanımının yapılmasını içerir. Bu tanım içerisinde hangi gençlik gruplarının ne derecede dahil edildiği, "genç" derken hangi gruplara ve bu grupların hangi özelliklerine atıf yapıldığı, hangi grupların gençlik tanımının dışında bırakıldığını değerlendirmek, bahsi geçen gençlik politikalarının kapsayıcılığı ve etki alanı açısından önem taşımaktadır. Gençlik homojen bir grup olarak tanımlanmamalı ve farklı gençlik gruplarının farklılaşan özellikleri üzerine düşünülmelidir. Ayrıca, gençlik ve yetişkinlik kavramlarının toplumsal olarak değişkenlik gösteren kavramlar ve oluş biçimleri olduğu, bu bağlamda gençlik ve yetişkinliğin yetişkin iktidarı altında kurulduğu¹ unutulmamalıdır.

TİP bildirgesinde gençlik tanımına ilişkin ifadelerden bazıları şöyledir:

Çocukların ve gençlerin farklı engellilik durumları (görme, işitme, ortopedik, konuşma güçlüğü çeken, psiko-sosyal) gözetilecek; rampa sistemleri, korkuluklar, yönlendirmeler, ışıklandırmalar gibi mekansal engelliliği ortadan kaldıracaktır.

Gençliğin siyasal ve sosyal katılımını artırmak amacıyla, öğrenci olup olmamalarından bağımsız olarak sahip olacakları kartlar yoluyla kent içi ulaşımda A(13-25) grupları için ücretsiz erişim ve B(26-30) grupları için %50 indirimli erişim sağlayacağız.

Kadınlar, gençler, yaşlılar ve engellileri evde tutan değil, evden çıkartan sosyal yardım politikaları için çalışacağız.

Hayatın en büyük coşkusunu hak eden gençler ve çocuklardan öğrenecek, yaşlıların onlar adına karar verdiği bir yerel yönetimin karşısında, sözlerini sözümüz kılacağız.

Bildirgede yer alan gençlik tanımı hususunda öne çıkan iki nokta vardır. Birincisi, beyanların bir kısmında gençler ve çocuklar birlikte alınmıştır. Bu durum, gençliğin yaş olarak ne zaman başlayıp ne zaman bittiğine dair karışıklıktan kaynaklanıyor olabilir. Farklı devlet kurumlarının yanı sıra farklı uluslararası kuruluşlar da bu konuda bir fikir birliği göstermemektedir. GoFor, gençliğin biyolojik bir kategori yerine toplumsal bir kategori olduğunun ve yetişkinlikle ilişkili olarak kurulduğunun bilincinde olarak gençliği 18-30 yaş aralığı olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede, 18 yaş altında bulunan çocukların 18-30 yaş arasındaki gençlere göre farklılaşan sorunları ve ihtiyaçları bulunmaktadır. Gençlik ve çocukluk kategorilerinin birleştirilmesi, bu farklı ihtiyaçların ve nüans farklılıklarının politika süreçlerinde görünmez hale gelmesi riskini taşımaktadır. Bu ve benzeri ayrımlarda, çocuk ve gençlik örgütlerinin yanı sıra alanda çalışan uzmanların politika yapım süreçlerine katılması önem taşımaktadır.

¹ Kurtaran, Y., Nemitlu, G., & Yentürk, N. Gençler hakkında, gençler için, gençlerle. N. Yentürk, Y. Kurtaran, G. Nemitlu (Ed.), *Türkiye'de gençlik çalışması ve politikaları* içinde (3-22. ss.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İkinci olarak, bu bölümde aktarılan beyanların dışında, direkt olarak gençlere yönelik beyanlar öğrenci gençliğin, özellikle üniversite öğrencilerinin, ihtiyaçlarına sıkışmaktadır. Burada gençlerin katılım, istihdam ve barınma alanlarındaki ihtiyaçlarının toplumun her kesimine hitap eden beyanlar içinde karşılık bulduğu da söylenebilir. Fakat çoklu krizler döneminde öğrenci gençlik dışındaki gençlere yönelik özelleşen politikalara ihtiyaç vardır.

Bütün bunların yanı sıra, gençlik homojen bir grup değildir. Farklı gençlik gruplarının farklılaşan sorunları, ihtiyaçları ve talepleri bulunmaktadır. Bu nedenle bildirmede bulunan farklı gençlik gruplarına yönelik vurgular değerlidir. Özellikle LGBTİ+ gençler, engelli gençler, emekçi ve girişimci gençler ve genç kadınlara yönelik vurgular, bu grupların kırılganlıklarının arttığı çoklu krizler döneminde önem taşımaktadır.

3. Gençlik hakları ve yerel gençlik politikası

TİP'in bildirmesinde yer alan gençlik hakları ve yerel gençlik politikalarına ilişkin beyanları;

Belediyecilik planlamamız da, çözümlerimiz de mahalle ölçeğini temel alır. Temel ihtiyaçların karşılanması ve başta kadınların eviçi yeniden üretim ve bakıma ilişkin yüklerini toplumsallaştırmaya hizmet edecek bir uygulama olarak, her mahallede adı "İmece" olan dayanışmacı ortak yaşam merkezleri kuracağız. Gençler ve çocukların kendilerini var edebilecekleri olanaklarla donatılacak bu merkezler dayanışmacı toplumsal örgütlenme merkezleri olacaktır.

Gençlerin yaşadıkları yeri sevdiği, beslediği ve beslediği kentimizi kuracağız. Spor, oyun, eğitim, eğlence mekanları yaratacağız, geliştireceğiz.

Gençlerin ve çocukların eşit eğitim hakkını politikalarımızla destekleyeceğiz.

Gençlik birimleri, afet, pandemi vs. gibi koşullarda gençlerin akran erişimini kolaylaştırmak, ihtiyaçlarının tespitini ve karşılanmasını sağlayacak sosyal hizmetlerin fiilen akranları tarafından karşılanmasına imkan yaratmak, afet ve kriz yönetimi çalışmalarına katılarak afet sonrası iyi hallerinin korunmasını ve güçlenmelerini kolaylaştırmak, afet ve risk azaltma kültürünün yeni jenerasyonlarda kalıcılığını sağlamak için gençliğe yönelik kriz ve afet yönetimi ve sosyal hizmet eğitimi vereceğiz. Mahallelerde gençlik afet birimleri kuracağız.

Aile içi şiddet, istismar, ayrımcılık, tarikat baskısı ve nefret suçuna maruz bırakılmış gençlik için sığınma merkezleri kuracağız.

Gençlerin, zanaat, eğitim, kültür sanat, spor, tasarım, dijital ve teknoloji vb. alanlarında başarılarını teşvik etmek amacıyla burslar vereceğiz.

şeklinde temel olarak özetlenebilir.

Bu beyanlar çerçevesinde bildirmede yerel gençlik politikasının gençlik hakları temelinde oluşturduğu söylenebilir. Yerel gençlik politikası, hak temelli ve kanıta dayalı olarak gençlerin;

kendi potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmesine olanak tanıyan sosyal, ekonomik ve politik koşullara sahip olmalarını sağlayan,

barışçıl düzlemlerde örgütlenme, toplanma ve dernek kurmalarını güvence altına alan,

toplumun tüm siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarına katılmasını sağlayan,

kendini gerçekleştirebileceği bir işte çalışmasını güvence altına alan,

ekonomik sömürüden, eğitime zarar verebilecek ve eğitime müdahale edebilecek ve/veya sağlığına ve bütünsel gelişimine zarar verebilecek işlerde çalıştırılmaktan korunmalarını sağlayan,

açlıktan ve yoksulluktan korunma ve sosyal güvenlikten yararlanmasını sağlayan,

kaliteli eğitime erişimini güvence altına alan,

dinlenme ve boş zaman geçirme; sağlıklı bir yaşam tarzının parçası olan oyun ve eğlence etkinliklerine katılma; ve spor, beden eğitimi, drama, sanat, müzik ve kültürel yaşama serbestçe katılmasını sağlayan

somut, bütüncül ve birbiriyle organik bağlar kuran bir yaklaşıma dayanmalıdır.²

Gençlik hakları temelli bir yaklaşımın yegane niteliği yerel yönetimleri üstenci ve amirane hizmetler veren kurumlar olarak tanımlamaması ve bu doğrultuda gençleri sadece hizmet alan yurttaşlar olarak konumlandırmamasıdır.³ Dolayısıyla, gençlik hakları temelli bir yaklaşım; her genci yetkin bireyler olarak tanımlayıp, her bir genç bireyin kendi politik eylemlilikleri doğrultusunda gençlerin önündeki mevcut ekonomik, sosyal ve siyasal yapısal engelleri dönüştürebileceği ve/veya ortadan kaldıracabileceği potansiyeline sahip olduğu varsayımıyla hareket etmektedir. TİP'in vurguladığı yerel yönetim vizyonu, gençlik hakları temelli yaklaşımın bu en temel özelliğine sahiptir.

4. Gençlik katılımı

Bildirge metninde gençlik katılımına dair aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

Kreşlerden başlayarak, her yaş grubundan çocuklarımızı ve gençlerimizi kent yönetimine dahil edecek; park, spor tesisi, sokak sağlıklaştırma, vb. hizmetlerin üretim sürecinde karar verici hale getireceğiz.

Gençlerin yerel siyasete katılımının, gençliğin ihtiyaçlarına kendi çözümlerini üretme olanaklarını ve gönüllü aktivitelerini güçlendirmek için kent konseyi düzeyindeki gençlik meclislerinin; mahalle, üniversite ve lise düzeylerinde temsilcilerden oluşacak şekilde genişletecek ve gençlik meclisi temsilcilerini belediye meclisinin gençlik spor komisyonunun doğal üyesi haline getireceğiz.

² Angel, W. A. (2015). *The International Law of Youth Rights*. Brill and Nijhoff Publishers.

³ A.g.e.

Gençler için yerel yönetime etkin katılım sağlayabilecekleri, sosyal medya ve dijital iletişim araçlarını etkin kullanacağız.

Gençliğin siyasal ve sosyal katılımını artırmak amacıyla, öğrenci olup olmamalarından bağımsız olarak sahip olacakları kartlar yoluyla kent içi ulaşımda A(13-25) grupları için ücretsiz erişim ve B(26-30) grupları için %50 indirimli erişim sağlayacağız.

2023 yılında gerçekleştirilen genel seçime ilişkin seçim verilerine göre, TİP'in 398 milletvekilinden 90'ı (%22,6) 18-29 yaş aralığında yer alan genç adaylardır. Öte yandan, TİP'in seçilen 4 milletvekili arasında 18-30 yaş aralığında bulunan genç milletvekili bulunmamaktadır. Bu veriler ışığında, 2023 genel seçimlerinde TİP adayları arasında genç oranının yüksek olması önemliken seçilmişler arasında genç bulunmamaktadır. 2024 yerel seçimlerinde ise TİP'in 10 büyükşehir belediye başkan adayı arasında genç aday bulunmamaktadır. Öte yandan, 146 belediye başkan adayından 19'u (%13), 2401 belediye meclis üyesi adayından 534'ü (%22,2), 394 il genel meclis üyesi adayından 150'si (%38,1) 18-29 yaş aralığında yer almaktadır.⁴ TİP'in büyükşehir belediye başkan adayları ve belediye başkan adayları içindeki genç temsiliyeti oldukça düşüktür. Diğer partilerin aday verileri de incelendiğinde sorumluluk ve yetki alanı arttıkça genç aday oranının düştüğü görülmektedir. Bu veriler, gençlik katılımı ve genç temsiliyetine ilişkin önemli bir sorunu işaret etmektedir.

Gençlik katılımını yalnızca aday ve seçilmiş siyasetçiler üzerinden analiz etmek, gençlik katılımını çok yönlü ele almayı engellemektedir. Oysa, gençlik katılımı; demografik ve politik farklılıklara bakılmaksızın, gençlerin bulunduğu her alanda karar alma mekanizmalarına katılabilirliğine işaret etmektedir. Bu çerçevede "Halk Yönetecek" başlığı altında detaylandırılan "Mahalle Meclisleri" ile katılımcı özyönetim mekanizmalarının geliştirilmesi, demokratik yerel yönetimlerin gerekliliğidir. Ancak, mahalle meclisleri, halihazırda siyasi katılım açısından sorunlarla karşılaşan grupların anlamlı katılımını tek başına garanti etmeyebilir. Bu alanlara gençlerin, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların katılımı varolan eşitsizlik ve hiyerarşilere takılmaktadır. Mahalle meclislerine gençlerin anlamlı katılımının sağlanması için özel müdahaleler gerekebilir. Bu noktada gerekli müdahalelerin ve mekanizmaların tasarımı, uygulama ve koordinasyon süreçleri gençlerin ve gençlik örgütlerinin talep ve ihtiyaçları doğrultusunda, yine bu aktörlerin aktif katılımıyla gerçekleşmelidir.

Yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarına ve stratejik plan süreçlerine gençlerin ve gençlik örgütlerinin aktif ve işlevli katılımına alan açılması, GoFor'un birincil çalışma alanlarından olmakla birlikte kapsayıcı bir yerel gençlik politikasının da önkoşuludur. Bu

⁴ AK Parti, CHP, DEM Parti ve İYİ Parti'nin yerel seçim bildirgelerine yönelik inceleme metinlerinde 2019 Yerel Seçimleri verileri değerlendirilmiştir. Ancak TİP, 2019 seçimlerinde yer almadığı için 2023 verileri değerlendirilmiştir. Öte yandan 2024 seçimlerine ilişkin aday verileri, 6 Mart 2024 tarihinde YSK Açık Veri Portalı'nda yayınlanmıştır. Bu nedenle, 6 Mart 2024 tarihinden önce yayınlanan incelemelere dahil edilemeyen 2024 seçimlerine ilişkin aday verileri, TİP incelemesine dahil edilmiştir.

çerçevede, gençlik özelinde bahsedilmese de, kurulacak olan mahalle meclislerine ve kent planlaması faaliyetlerine dernek ve kuruluşların dahil edileceği beyanı oldukça önemlidir.

Gençlik katılımı konu olduğunda dijital araçların ve sosyal medyanın akla gelmesi, gençleri sorunlu bir şekilde kategorize eden yaklaşımı yeniden üretme tehlikesi taşımaktadır. Farklı gençlik grupları sosyal medyayı aktif şekilde kullanıyor olsa da bu grupların dijital okuryazarlık seviyeleri ve siyasi katılımında dijital araçları kullanma oranları değişkenlik göstermektedir. Yerel yönetimler, gençlerin siyaset, katılım ve müzakere deneyim ve becerilerinin gelişmesi için önemli alanlar olma potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle, dijital araçlar siyasi katılım için önemli bir alan açsa da hangi gençlik gruplarının ne ölçüde ve hangi kavram setleriyle bu araçları kullanabildiğine dair izleme ve değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve gerekli müdahalelerin yine gençlerin ihtiyaçları gözetilerek yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte gençlerin kendilerinin koordine ettiği, karar alma mekanizmalarını doğrudan etki etmelerini sağlayabilecek gençlik meclislerinin kurulması ve belediyeleveli üst makamlar tarafından işlevselliğinin garanti edilmesi zaruridir. Bu açıdan gençlik meclislerinde mahalle, lise ve üniversiteler düzeyinde, gençleri öğrenciliğe indirgmeden, farklı gençlik gruplarının katılımını ve temsiliyetini sağlama beyanı önem taşımaktadır. Öte yandan, yerel yönetimlerde gençlik meclislerinin olup olmadığını, bu meclislerin gençlik katılımı açısından ne kadar işlevsel olduğunu takip edebileceğimiz herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır. Bu alanların izleme ve değerlendirme süreçleri için çeşitli mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir.

5. Toplumsal cinsiyet, genç kadınlar ve genç LGBTİ+'lar

Bildirgede genç kadınlara ve LGBTİ+'lara yönelik yer alan ifadeler bazıları şöyledir:

Erişilebilir ve sağlıklı yurtların inşa edilmesi, bu yurtlara yerleşimde kadın öğrencilere öncelik verilmesinin takipçisi olacağız.

Üniversite öğrencisi LGBTİ+'lar için güvenli yurt imkanı sağlanması için çalışacağız.

Aile içi şiddet, istismar, ayrımcılık, tarikat baskısı ve nefret suçuna maruz bırakılmış gençlik için sığınma merkezleri kuracağız.

Genç LGBTİ+ bireyler için belediyelerin iş bulma süreçlerinde işbirliği yaparak meslek edinme ve istihdam konusunda destek vermesi, koordinasyon merkezleri ve atölyeler aracılığıyla meslek öğrenme ve topluma katkı sağlama imkanları sunması gibi önlemleri içeren kapsamlı destek politikaları geliştireceğiz.

Kadınlar, gençler, yaşlılar ve engellileri evde tutan değil, evden çıkartan sosyal yardım politikaları için çalışacağız.

Bu beyanlar dışında “Kadın Merkezli Bir Düzenleme Mümkün” ve “LGBTİ+ Yurttaşlarla Birlikte Eşit Bir Kent Hayatı İnşa Edeceğiz” başlıkları altında kadınlar ve LGBTİ+’lara yönelik katılım, istihdam, sosyal hizmet, beceri geliştirme, barınma, psikososyal destek ve sağlık, şiddetin önlenmesi, ulaşım temalarına dair kapsamlı, kapsayıcı ve bütünlüklü beyanlar yer almaktadır. Özellikle, “evde tutan değil, evden çıkartan sosyal yardım politikaları” ve eviçi emeğin yükünü toplumsallaştırmayı amaçlayan İmece ortak yaşam merkezleri, aileci bakış açısı ve politikaların tam karşısında yer almaktadır. Bu anlamda gençleri ve kadınları ailenin bir uzantısı ve hanedeki yeniden üretimin yegane sorumluları olarak konumlandıran yaklaşıma karşı etkili bir politika düzlemi çizmektedir.

Bu çerçevede bildirge, genç kadınların ve LGBTİ+’ların temel haklar ve özgürlüklerin yanı sıra örgütlenme özgürlüğü, sağlık kurumlarına erişim, işsizlik, derinleşen yoksulluk, eğitime erişim, ulaşım vb. konulardaki sorunları ve taleplerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve aileci devlet politikalarına karşı hak temelli bir yaklaşım göstermektedir.

6. Genç istihdamı

TİP bildirgesinde genç istihdamına özel olarak odaklanmasızın yerel istihdam politikalarına ve gençlikle kesişen grupların istihdamına yönelik bahsedilen beyanlardan bazıları şöyledir:

Kentsel mekânın kullanımında ve kentsel yaşamda kent güvenliği, kentsel kamusal hizmetlere ve mekanlara erişim, istihdam gibi konularda sorunlar yaşayan grupların kent ve yaşam haklarının garantisini olacağız.

LGBTİ+’ların istihdamını teşvik eden politikalar oluşturacak, istihdam ofis ve birimlerini kuracağız.

Göçmen kadınlara yönelik eğitim ve istihdam programları düzenlenecektir.

Belediye yönetim kademelerinde; erkek egemen hegemonyaya karşı, toplumsal cinsiyete ilişkin eşit temsil, eşit istihdam ve eşit ücret prensipleri geliştirecek ve titizlikle uygulayacağız.

Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanacak! Kadın istihdamını artırıcı pozitif ayrımcılık uygulamalarını geliştireceğiz. Regl izni vb. hakları tanıyacağız.

Gençler ekonomik, sosyal ve kültürel gerekçelerle kırdan ve tarımdan uzaklaşmaktadır. Belediyelerimiz, kamu yatırımlarına önem verecek, gençlere yönelik eğitim ve mesleki gelişim programları düzenleyecek, kaynak desteği sunacak, internet erişimi başta olmak üzere tarım teknolojilerine ulaşımını kolaylaştıracak uygulamaları hayata geçirecek, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri kırsal alanlara taşıyarak kır-kent ayrımının ötesine geçecek ve göçü önlemeye yönelik politikaları hayata geçirecek; gençlerin kırsal alanlardaki örgütlü ve ortak ekonomik faaliyetlerini destekleyecektir.

TİP bildirgesinde bahsedilen katılımcı özyönetim mekanizmalarının yanı sıra LGBTİ+’lar, kadınlar, göçmen kadınlar, belediye emekçileri, genç tarım işçileri ve girişimcilere yönelik

İstihdam politikaları kapsayıcı bir şekilde ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, gençlere yönelik istihdam politikasına ayrıca yer verilmediği göze çarpmaktadır. Türkiye, %16,3 ile genç işsizliği kapsamında 15. sırada yer alarak en kötü performansı gösteren OECD ülkeleri arasında yer almaktadır⁵. Ancak, bu istatistik sadece 15-24 yaş aralığındaki gençleri kapsamaktadır. TÜİK dahil olmak üzere dünyada 18-30 yaş aralığını alan genç işsizlik verisi bulunmadığından bu veriler sadece rehber görevi görmektedir. Ayrıca, Türkiye’de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı %27,9’dur.

Genç işsizliğinin yapısal boyutu, gençlerin temel hak ve özgürlüklerini derin bir şekilde ihlal etmektedir; bu sorunun ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir şekilde çözüme ulaştırılması gençlik hakları çerçevesinde geliştirilecek ekonomik politikalar gerektirmektedir. Her gencin ekonomik sömürü ve/veya sağlığına ve bütünsel gelişimine zarar verebilecek işlerde çalışma zorunda bırakılmaktan korunma hakkı bulunmaktadır. Buna ek olarak, her gencin istihdam gibi kendini gerçekleştirebilmesini sağlayan konularda yargılama ve karar alma hakkı vardır. Bu çerçevede gençlere yönelik yerel istihdam politikasının gerekliliği açıktır.

7. Beceri geliştirme ve kültür sanat

Bildirgede gençlerin becerilerinin geliştirilmesi, kültür sanat ve gençlerin kendini gerçekleştirmesine dair beyanlardan bazıları şöyledir:

Gençlerin kültür, sanat ve düşünce alanındaki yaratıcılığın yararlanacağız.

Çocukların ve gençlerin, müzikten sinemaya, baleden tiyatroya, resimden heykelle, kültürün ve sanatın her alanında gelişim sağlayabilmelerine olanak sağlayacağız.

Üniversite ve lise öğrencilerinin, ders çalışmalarına olanak sağlayan ve 24 saat hizmet sağlayacak “İmece Yaşam Merkezleri”nde kütüphane, aşevi, etüd merkezi, çamaşırhane, ücretsiz internet hizmeti sağlayacağız.

Kentte yapılacak tüm sosyal kültürel etkinliklerde, biletler belediye tarafından satın alınarak, gençlerin katılımını teşvik etmek için indirimli etkinlik bileti sağlayacağız.

Gençlerin zanaat, eğitim, kültür sanat, spor, tasarım, dijital ve teknoloji vb. alanlarında başarılarını teşvik etmek amacıyla burslar vereceğiz.

Yaşamsal bir öncelik olduğu kabulüyle, gençler için sanatı özendirici her türlü faaliyeti destekleyecek, konservatuar ve güzel sanatlar eğitimlerini tanıtacak, sanatın her alanında uzman eğitimcilerle gençliği buluşturacağız.

Kapsayıcı ve bütünlüklü bir gençlik politikası dahilinde, gençlerin ihtiyaç duydukları tüm alanlarda desteklenmesi gerekir. Beceri geliştirme ve kültür sanat politikaları, yalnızca piyasa değerlerine indirgenmeden, gençlerin kendini gerçekleştirme, toplumsal ve siyasi hayata

⁵ OECD. (2023). Short-term labour market statistics. <https://www.oecd.org/sdd/labour-stats/labour-market-situation-oecd-updated-october-2023.htm>

dahil olma kriterleriyle ele alınmalıdır. Bu bağlamda gençlerin kültür sanat üretimi ve kültür sanat etkinliklerine katılımının desteklenmesi beyanı önem taşımaktadır.

Gençleri yerel yönetimlerin sağladığı kurs, eğitim, kültür sanat etkinlikleri vb. faaliyetlere yalnızca katılımcı ve hizmet alan olarak değil, bu etkinliklerin ve mekanların planlanmasında aktif katılım gösteren özneler olarak konumlandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda bildirmede bahsi geçen mekan ve etkinliklerin gençlerle birlikte, gençler tarafından, gençlerin ihtiyaçları çerçevesinde katılımcı ve kapsayıcı yöntemlerle dizayn edilmesi ve uygulanması, gençlerin kendilerini geliştirmeleri ve gerçekleştirmelerinin garantisi olabilir. Bu alanlarda farklı gençlik gruplarının farklılaşan ihtiyaç ve talepleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere belediyelerin bahsi geçen mekan ve etkinliklere dair kapasitesi olmakla birlikte bu mecraların kaç genç için ulaşılabilir olduğu, katılım gösteren gençlerin sosyo-ekonomik durumu, dezavantajlı gençlerin bu mekanlardan yararlanmalarının önündeki engellere dair veri ve çalışmalar bulunmamaktadır. Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın yürüttüğü araştırmaya göre gençlerin yalnızca %12,9'u belediyelere ait sosyal tesisleri kullanmaktadır.⁶ Bu bağlamda bu alanlara dair, yaş ve cinsiyet kısımları başta olmak üzere çeşitli kısımlarda veri üretilmesi gerekmektedir.

8. Barınma

TİP bildirmesinde barınma ve konut krizine dair geniş değerlendirmelere yer verilmiştir.

İktidarın kentsel rantları yükseltmeye odaklı konut politikaları sonucunda büyük bir geçinme sorununa dönüşmüş olan barınma krizine acil çözümler geliştirmek için konut sorununu sosyalist yaklaşımla ele alacağız: Ucuz arsa üretimi, kiralık sosyal konut ve öğrenci yurdu yapımı, ortak-kolektif kullanım alanları üzerinden yaratıcı konut müşterekleşmesi çözümleri geliştirmek, konut kooperatifçiliğinin teşviki, vb. politikalarla kamucu mülkiyet biçimlerini içeren düzenlemelerle barınma hakkını sağlayacağız. Bu süreci de belediye-halk kooperatifleri, yerel barınma konseyleri ve yerel kredi kuruluşları kurarak sağlayacağız. Konut politikalarımızın odağında fahiş emlak fiyat artışları ile halktan göz göre göre gasp edilen kentleri halka geri verme anlayışı yatmaktadır.

Sosyalist kentleşme anlayışıyla, kentlerimizi kullanım değeri-sosyal yaşam alanları olarak, özyönetimsel ölçeklerde yeniden planlayıp, toplumsal, ekolojik, cinsiyet eşitlikçi ve müşterekleşmeci bir bakışla yeniden inşa edeceğiz.

Türkiye'de kentlerin emekçi, yoksul, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, göçmen/ mülteci ve hayvan dostu birer kent haline gelebilmesi için, öncelikli olarak tüm bu gruplar hakkında ayrıştırılmış veri ihtiyacını, hem niceliksel hem de niteliksel araştırmalar yoluyla gidereceğiz, Kent Bilgi Sistemlerini kuracağız.

⁶ Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2022). *Gençlerin ihtiyaçları araştırması*.
<https://www.tog.org.tr/files/araştırmalar/konda-qenclerin-ihiyaclari-arastirmasi-2022.pdf>

Erişilebilir ve sağlıklı yurtların inşa edilmesi, bu yurtlara yerleşimde kadın öğrencilere öncelik verilmesinin takipçisi olacağız.

Üniversite öğrencisi LGBTİ+'lar için güvenli yurt imkanı sağlanması için çalışılacağız.

Üniversite yerleşkelerinin olduğu ilçe ve mahallelerde kurulmak üzere, maddi imkanları kısıtlı gençlere öncelik tanınan, barınma alanları oluşturacağız.

Belediyenin sorumluluğunda bulunan yurt ve benzeri alanlarda da sağlıklı beslenmeyi teşvik etmek amacıyla vegan ve vejetaryen yemek çeşitleri oluşturulacaktır. Bu çeşitlilik, farklı beslenme tercihlerine saygı duyulmasını sağlamanın yanı sıra, sağlıklı ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını desteklemeyi hedeflemektedir.

Öncelikle, " yapılan değerlendirmeler, TİP'in barınma krizini basit bir arz-talep sorunu olarak ele almak yerine barınma krizinin yapısal sebeplerini yerel yönetim vizyonunun odağına aldığını göstermektedir. Türkiye'de gençlerin yaşadığı barınma krizinin temel sebeplerinden biri Türkiye'de konutun bir temel hak ve ihtiyaç olarak algılanmaktan yatırım aracı olarak kavramsallaştırılmasına olan evrimdir⁷. Bu süreçte, hali hazırda var olan sosyo-ekonomik eşitsizlikleri daha da derinleştiren bir boyuta yol açmaktadır. Toplumun %10'luk kesimi bu gibi yatırımlar aracılığıyla daha da birikim sağlarken konut fiyatlarını yukarıya çekmektedir⁸. Böylelikle düşük ve düzensiz gelire sıkıştırılmış gençler için konut seçenekleri git gide kısıtlanmaktadır. Bu noktada kentsel rantın karşısında "ucuz rant üretimi", erişilebilir "kiralık sosyal konut ve öğrenci yurdu yapımı"nın yanı sıra "sosyal konut düzeni" ve "ortak-kolektif kullanım alanları"ni teşvik etmeyi vaat eden politikalar, TİP'in barınma krizini yüzeysel bir arz-talep sorunu olarak ele almadığını; yapısal sorunlara yapısal çözümler üretmek konusunda eşitlik ve kamu yararı ilkesine dayanan, yeniden dağıtımçı bir yerel yönetim vizyonu ortaya koyduğunu göstermektedir.

Barınma krizinin yapısal boyutunu ele almanın yanında TİP bildirgesi, bu yapısal sorunlara ürettiği çözümlerde kapsayıcılığı ve katılımcılığı esas almaktadır. Rant yerine sosyal yaşamı, dayanışmayı ve temel hak ve özgürlükleri dikkate alan bir kent politikası için kapsayıcılık ve katılımcılık zaruridir. Bu katılımcı kent planlaması mekanizmalarına farklı gençlik gruplarının katılımının garanti altına alınması ve farklılaşan ihtiyaçların gözetilmesi gereklidir. Bu açıdan, metinde gençlerden direkt olarak bahseden barınma beyanlarının öğrenci gençliğe sıkışması üzerine düşünülmesi gereken bir konudur. Genç işsizliği, genç yoksulluğu ve ne eğitimde ne istihdamda gençlerin oranları artarken aile evinden ayrılmak, hala gençler için toplumsallaşmanın önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Bu incelemenin Gençlik Katılımı

⁷ Madden, D. & Marcuse, P. (2016). The permanent crisis of housing. <https://jacobin.com/2016/10/housing-crisis-rent-landlords-homeless-affordability/>

⁸ Ekici, Y. (2022). Barınma krizi serbest piyasanın dinamikleriyle çözülemez. <https://www.gazeteduvar.com.tr/barinma-krizi-serbest-piyasanin-dinamikleriyle-cozulmez-haber-1578592>

başlığı altında da tartışıldığı üzere, bahsedilen katılımcı mekanizmalar oldukça değerlidir ve gençlik gruplarını da kapsadığı anlaşılmaktadır. Fakat genç yoksulluğu ve barınma krizinin kesişimi düşünüldüğünde bu mekanizmalarda ve kapsayıcı barınma politikalarında öğrenciliğe indirgmeden farklı gençlik gruplarının farklılaşan ihtiyaçlarına yönelik çözümler getirilmesinin gerektiği açıktır.

9. Sağlık ve psikososyal destek

Bildirgede sağlık ve psikososyal desteğe erişim hakkında direkt olarak gençleri hedefleyen bir beyan bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadele başlığında gençlere yönelik eğitim programları düzenleneceği belirtilmekte; gençlikle kesişimi bulunan LGBTİ+'lar, engelliler ve kadınlara yönelik psikolojik destek mekanizmalarının kurulacağına altı çizilmiştir. Ayrıca, kurulması planlanan İmece Yaşam Merkezleri'nde sağlık ve psikososyal destek ünitesi bulunacağı belirtilmiştir.

Bu metnin kapsamı dahilinde, gençlerin ve farklı gençlik gruplarının sağlığa ve psikososyal desteğe erişimde farklılaşan ihtiyaçları bulunmaktadır. Son dönemde gençler arasında yaygınlaşan psikososyal destek talebi göz önüne alındığında gençlere yönelik hizmetlerin geliştirilmesi önemini korumaktadır.

Zihin sağlığı ve genç intiharları çalışmalarına bakıldığında işsizlik, ekonomik kriz, gelecek kaygısı, aile/toplum/akran baskısı, çalışma yaşamında yaşanan sorunlar, etnik ve cinsel yönelim temelli ayrımcılık öne çıkan nedenlerdir.⁹ Gençlerin zihin sağlığı ve iyi olma halini etkileyen toplumsal nedenler önemini korumaktadır. Bu nedenle, bireylere verilecek psikososyal destek kritik olsa da bu sorunlara daha katmanlı ve kompleks sosyal politikalarla karşılık verilmesi gerekmektedir. Bildirgede yer alan bu yöndeki analiz ve beyanlar, sorunların çözümü ve ihtiyaçların karşılanması için önemli bir adımdır.

Ayrıca, Türkiye'de yerel yönetimlerin sağlık ve psikososyal destek merkezleri bulunmakta fakat bu merkezlerin nerelerde yoğunlaştığı, kaç kişiye ve hangi gruplara ulaştığı, verilen hizmetlerin kalitesi ve yeterliliği üzerine veri ve çalışmalar bulunmamaktadır. Yerel yönetimler sağlanan bu ve benzeri hizmetlerin kanıta dayalı gerçekleştirilmesi, farklı gençlik gruplarının farklılaşan sorunlarını gözetmesi, erişilebilir ve ilgili kurumlarca belirlenen sağlık ve zihin

⁹ İstanbul Gençlik Araştırmaları Merkezi. (2023). *Türkiye Genç İntiharları: Farklı bir dünya için umut yeşertirken genç intiharlarından ders almak*.
<https://www.genclikarastirmalari.org/post/turkiye-de-genc-intiharlari-arastirma-raporumuz-yayinda>

sağlığı standartlarına uyması, verilen hizmetlerin izlenmesi için veri ve haritalandırma çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

10. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet

TİP'in çevresel sürdürülebilirlik ve adalet üzerine olan beyanları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Sanayi tesisleri ve ulaşım faaliyetleri, karbon salınımı, atık yönetimi ve gürültü bakımından kamu adına denetleyerek fiziki yaptırımları hızlı ve etkili bir biçimde uygulayacağız.

Kent içi hava kirliliği ve karbon salınımı asgari düzeyde tutmak için kent içi ulaşımında bisiklet ve yaya ulaşımına uygun, raylı sistemler başta olmak üzere toplu taşıma ulaşım planları uygulayacak, kent içi araç yoğunluğunu azaltacağız.

Kent içi hava kirliliği ve karbon salınımı asgari düzeyde tutmak için kent içi ulaşımında bisiklet ve yaya ulaşımına uygun, raylı sistemler başta olmak üzere toplu taşıma ulaşım planları uygulayacak, kent içi araç yoğunluğunu azaltacağız.

Kentleri azami yağış miktarı göz önüne alınarak kurgulayacak, afetlere karşı güvenli kentler için mavi yeşil altyapı sistemleri ile ekolojik tabanlı şehircilik modelini benimseyeceğiz. Kentlerin planlanmasında ekolojik dokunulmazlıklar, coğrafi bellekler, iklim değişikliği etkilerini öncelikli gözeteceğiz.

Doğal yaşam alanlarına ve tarımsal faaliyetlere tehdit oluşturan ya da oluşturma potansiyeli taşıyan enerji, altyapı, madencilik ve turizm proje ve faaliyetlerinin belediyelerce verilen ruhsatlarını iptal edecek, faaliyetlerini durduracağız. Yerel halkın bu faaliyetlere karşı mücadelesinin en öndeki destekçisi olacağız.

Dünyamız şimdiden yakıcı sonuçlarını görmeye başladığımız iklim değişikliği sürecine girmiş bulunmaktadır. Geri dönüşü olmayan noktaya gelmeden ivedilikle yapılması gereken şey, düzensiz-şiddetli hava olaylarının ve doğal afetlerin sıklığını artıran iklim değişikliğinin ana nedenlerini ortadan kaldıracak adımlar atmaktır. Bu doğrultuda fosil yakıtların kullanımını sınırlandıracak gerçekçi önlemler alınmalıdır. Ancak bunlar suni ve yama yapmaya yönelik geçici, salt teknik yöntemleri ile değil ekolojik tabanlı, toplumsal etkileri de gözetilen, bütünlüklü çözümler ile gerçekleştirileceğiz.

Toplu taşıma ve belediye hizmeti sağlayan araçların elektrikli araca dönüştürülmesi için gerekli çalışmaları yapacağız.

TİP'in bu beyanlarında iki ana eksiklik yer almaktadır: i) azaltım (mitigation) ve uyum (adaptation) stratejileri arasındaki dengesizlik, ve ii) gençlik odaklı yaklaşım.

Birinci eksikliği detaylandırmak gerekirse azaltım; iklim ve diğer çevresel krizlere sebep olan faktörleri (karbon emisyonu, ormansızlaştırma vb.) ortadan kaldırmayı, yavaşlatmayı ya da tersine çevirmeyi amaçlayan bir stratejidir. Ancak günümüz şartlarında, azaltım her ne kadar önemini korusa da, iklim ve çevresel krizlerle mücadelede tek yöntem olmaktan çıkmıştır. Bunun sebebi, azaltım stratejilerinin (istikrarlı uygulanması koşulunda) uzun vadede sonuç vermesidir. Ne yazık ki, toplumları iklim ve çevresel krizlerin etkilerinden korumak için böyle

bir süreye bugün sahip değiliz. Bu bağlamda, uyum stratejileri büyük önem kazanmıştır. Uyum stratejileri; gerçekleşmekte olan ya da gerçekleşmesi beklenen iklim ve çevre koşullarına uyum sağlayarak özellikle de gençlik gibi marjinalize edilmiş grupların temel hak ve ihtiyaçlarını (gıda, su, sağlık, barınak, geçim kaynağı vb.) gerçekleştirebilmesini sağlayan eylemler bütünüdür. Bu stratejiler içerisinde en önemlileri; i) iklime ve diğer çevresel krizlere dayanıklı (aşırı sıcaklar, aşırı soğuklar, seller, yangınlar, fırtınalar vb.) erişilebilir ve kapsayıcı kent yapıları oluşturmak, ii) yerel kayıp ve hasar fonu gibi sosyal güvenlik ağlarının oluşturulması, iii) dezavantajlı gruplara yönelik ekonomik olarak dayanıklılık sağlayıcı adil ücret uygulamaları ve nakit transferi programlarının hayata geçirilmesi, ve iv) iklim ve çevresel sürdürülebilirlik eğitimleri sağlamaktır.

Ne yazık ki, sosyalist ilkelerle yüksek derecede uyum gösteren ve global arenada sosyalist kitlelerce yoğun toplumsal hareketlerle uygulanması sağlanmaya çalışılan bu politikalar, TİP'in beyannamesinde yer almamaktadır. Bu gibi bir eksiklik TİP'in vizyonunun ve misyonunun, kamu yararına çevresel sürdürülebilirlik ve adaleti sağlama ekseninde ilerlilik ve etkililik bakımından nitelik kaybına uğramasına yol açmaktadır.

İkinci eksiklik ise TİP'in gençlerin iklim ve diğer çevresel krizler karşısındaki özel konumunu göz ardı eden bir nitelikte olan yaklaşımıdır. Gençlik iklim ve çevresel krizlerin etkilerini ve bu etkiler kapsamında gelişen adaletsiz sosyoekonomik değişimin etkilerini hayatlarının diğer gruplara görece olarak daha büyük bir bölümünde yaşayanlar olarak hak ihlallerine en çok maruz kalan toplumsal gruplardandır. Bu bağlamda, çevresel adaleti sağlamayı hedefleyen bir yaklaşım, gençliği merkezine oturtan politikalara yer vermelidir. Bu politikalar, gençlere özel oluşturulmuş hasar ve kayıp fonu gibi bahsedilen uyum stratejilerin gençlik özelinde geliştirilmiş versiyonları olabilir.

Bu gibi gençliğe özelleştirilmiş politika mekanizmaları, gençliğin iklim ve diğer çevresel krizler karşısındaki özel kırılma konumunu gözetenek hakkaniyetli bir çevresel adalet vizyonu ve misyonunu oluşturmaktadır. Ancak, TİP'in çevresel sürdürülebilirlik ve adaletle ilişkin beyanlarında bu gibi politikaların yer almaması, gençlerin iklim ve diğer çevre krizleri karşısındaki spesifik kırılma noktalarını "halk" ve "yurttaş" hakları çerçevesinde eriterek göz ardı etme potansiyeli taşımaktadır.

11. Sonuç ve değerlendirme

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, TİP'in yerel seçim bildirgesinde ortaya koyduğu yerel yönetim vizyonu, vaatler ve değerlendirmeler bağlamında varolan yapısal sorunlara yönelik sürdürülebilir ve katılımcı bir yaklaşım sergilemektedir. Fakat bu katılımcı yaklaşım içinde çoklu krizler döneminde halihazırda siyasi ve toplumsal yaşama katılımında sorunlar yaşayan farklı gençlik gruplarına yönelik özelleşen, hak temelli ve kanıta dayalı sosyal politikaların geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu politikaların tasarımı ve uygulama süreçlerine gençlerin ve gençlik örgütlerinin aktif katılımının sağlanması zaruridir.

Sonuç olarak TİP bildirgesi, gençlere yönelik beyanlarında hak temelli bir yaklaşım sergilemekte; derinleşen politikalara ihtiyaç olsa da gençlerin yerel karar alma mekanizmalarına katılımını önemsemekte; genç kadın ve LGBTİ+'ların ihtiyaçlarını kapsamakta; gençlerin kendilerini gerçekleştirebilmesini hak temelli ele almakta; barınma krizinin ve gençlerin psikososyal destek ihtiyacının yapısal boyutuyla ele alınarak sürdürülebilir çözümler getirmektedir.

Ancak, TİP'in yerel yönetim vizyonunun gençlik hakları odağında geliştirebileceği üç nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, genç ve çocuklara yönelik beyan ve politikalarını bir arada ele almak, farklılaşan ihtiyaçları politika süreçlerinde görünmez hale getirmektedir. İkinci olarak, genç işsizliği ve genç istihdamına yönelik değerlendirmelere yer verilse de bu konuda yerel politika vizyonu geliştirilmemektedir. Oysa, genç işsizliğinin rekor oranlara ulaştığı bu dönemde gençlere yönelik özelleşen politikalara ihtiyaç vardır. Üçüncü ve son olarak ise, çevresel sürdürülebilirlik ve adalet başlığında ele alındığı üzere çevre politikalarında azaltım ve uyum stratejileri arasındaki dengesizlik ve gençlik odaklı yaklaşım eksikliği göze çarpmaktadır. Bu yapıcı eleştirileri dikkate alarak TİP yerel yönetim vizyonu, gençlik hakları açısından çok daha etkili, ilerici ve sürdürülebilir bir niteliğe sahip olabilir.

**GENÇLİK
ÖRGÜTLERİ
FORUMU**

Mart 2024

www.go-for.org